

Universitätsbibliothek Wuppertal

Pvb. Virgilio Maronis Bucolicorum Eclogæ X, Georgicorum Libri III, Æneidos Libri XII

Vergilius Maro, Publius

Genevæ, M.DC.XXXVI.

Ecloga VI. Silenus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-548](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-548)

A nostri partem corporis esse voluerunt quæ non sentiret religionem. Nam cantus ad animam saltatio ad mobilitatem pertinet corporis. Solemnia vota. Anniversaria sacra, quæ certis diebus celebrantur. Et cum *infrabimus agros*. Sic supra, Cum faciam vitula pro frugibus, Lustrare, hic circuire, dicitur enim ambaruac sacrificium.

*Dum iuga montis aper, fluvios dum piscis amabit:
Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicada:
Semper honos, nomēque tuum, laudēque manebunt.
Vt Baccho, Cererique tibi sic vota quotannis
Agricola facient: damnabis tu quoque votis.*

B Mo. *Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?
Nam neque me tantum venientis sibilus austru,
Nec percussa iuuant fluctu tam litorea: nec quæ
Saxosæ inter decurrunt flumina valles.*

Dum iuga montis aper. Sicut & In freta dum fluij current semper, & futurum & præteritum significat. *Vt Baccho, Cererique*. Hæc enim duo sunt numina, quæ & rustici maximè colunt, & quorum nomina communia sunt mortalibus cunctis. Sic in Georgicis, Vestro si munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit arista, Cererem propter aridos, Liberum propter humidos fructus. Itaque nunc Daphnim dicit colendum propter pecudum proventus. *Damnabis tu quoque votis*. Id est cum deus præstare aliqua hominibus cœperis obnoxios tibi eos facies ad vota soluenda: quæ ante quàm soluantur, obligatos & quasi damnatos homines tenent. Alij *damnabis*, Alligabis vel absolues: utrumque enim sensum habet verbum damno, vel *damnabis* reos voti facies. *Reddam pro carmine dona?* Ille eum supra tantum laudauerat: hic & laudat, & de munere etiam cogitat. *Nam neque tantum*. quædam per comparisonem laudata maiorem emphasim habent, si negatio astiua à parte orationis incipiat, vt, non sic aggeribus ruptis c. f. a. e. ex, nec sic immisissis aurigæ vndantia lora. *Sibilus austru*. Hic sibilus dicitur res ipsa. Nam sibilæ ora, participialiter dictum est pro sibilantia.

Me. *Hac te nos fragili donabimus ante cicuta
Hac nos, formosum Corydon, ardebat Alexim:
Hæc eadem docuit, cuium pecus: an Melibœi?
D Mo. At tu sume pedum, quod me cum sepe rogaret,
Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari:
Formosum paribus nodis, atque ære Menalca.*

Hac te nos fragili donabimus ante cicuta. Bene anticipat & offert munus, quod ille se facturum esse promiserat. *Cicuta*. fistula, vt septem compacta cicutis: & fistulæ qualitate per principia eclogarum ostendit, vt, hæc nos formosum Corydon ardebat Alexin. *Sume pedum*. Virga incurua, vnde retinentur pecudum pedes. *Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari*. Aut pastorem quendam pulcherrimum dicit, aut Choraulam significat, quem legimus admodum à Virgilio fuisse dilectum, non tulit autem non impetrauit *amari pro qui amaretur*. *Formosum paribus nodis*. Et ab arte & à natura laudauit vel ab ære, vt si dicas pulcher est equus sella, pulcher est franis. *Paribus nodis*, id est natura formosum, hoc est pulchrum ære artificium: vel *paribus nodis*, id est, pari intervallo.

ECLOGA VI. SILENVS.
POETA.

*Rima Syracusio dignata est ludere versu
Nestra, nec erubuit fluvias habitare Thalia,
Cum canerem reges, & prælia, Cynthius aurem
Vellit, & admonuit, Pastorem Tyture, pingues
Pascere oportet oves deductum dicere carmen.
Nunc ego (namque super tibi erunt, qui dicere laudes
Vare tuas cupiant, & tristia condere bella)*

*Agrestem tenui meditabor arundine musam.
Non iniussa cano: si quis tamen hæc quoque si quis
Captus amore leget, te nostræ Vare myrica,
Te nemus omne canet: nec Phœbo gratior ulla est,
Quam sibi qua Vari præscripsit pagina nomen.*

Prima Syracusio dignata est ludere versu. Character mixtus: nam & poeta præfatur, & cantare Silenus inducitur Syracusio, quia Theocritum præcipue sequitur, quamuis multi alij bucolica scripserint. *Ludere versu*, ut ipse ait, carmina qui lusi pastorum. Nostra Romana, inquit, musa non erubuit se syluis ante committere, id est imitari Theocritum Syracusanum & bucolica scribere. Syracusio græcè ait: nam latine Syracusanos dicimus, & sic nostra Romana: ut, Tu quoque licoribus nostris. *Dignata est* verò sic ait, quasi loco superiore ostendit ergo se primum post Theocritum bucolica scripsisse. *Sylvas habitare*. Sicut Atque humiles habitare casâs Thalia. Musa scilicet, græcè ait *Θαλία*, nam latine Thalea dicitur, sicut Cytheria; Cytheria: sed propter euphoniâ contempsit ius regulæ: & in græcitate permansit. *Cum canerem Reges, & prælia*. Cum canere vellem. Et significat aut Æneidem, aut gesta regum Albanorum: quæ cæpta, omisit, nominum asperitate deterritus. Alij Scyllam eum scribere cœpisse dicunt, in quo libro Nisi & Minois regis Cretensium bellum describebat, alij de tragœdia Thiestis. *Cynthis*, Apollo à Cynthio monte Deli, in quo natus est. *Aurem vellit*. Id est mouit alibi, Postesque à cardine vellit æratos. Aurem autem ideo, quia memoriæ consecrata est, ut frons Genio, digiti Mineruæ, genua Misericordiæ. *Pingues*, figuratè pingues pascere, id est pascere ut pinguescant. *Deductum dicere carmen*. Tenuè. Translatio à lana, quæ deducitur in tenuitatem, id est bucolicum. Sanè, cum canerem reges & prælia, & deductum dicere carmen, quidam volunt hoc significasse Virgilium; se quidem altiorem de bellis & regibus ante bucolicum carmen elegisse materiam, sed considerata ætatis & ingenij qualitate mutasse consilium, & arripuisse opus mollius quatenus vires suas leuioribus præludendo ad altiora narranda præpararet. *Nunc ego*. Ordo est: Nunc ego agrestem tenui Meditabor arundine musam, id est carmen rusti cum scribam. *Namque super tibi erunt Superabundabunt tibi inquit, O Vare, qui ambiant tua facta describere*. Hic autem Varus Germanos vicerat, & exinde maximam fuerat & gloriam & pecuniam consecutus: per quem Virgilius meruerat plurima. Alij Varum eum dicunt, qui in Germania cum trib. legionibus interit amissis signis, quæ postea Germanicus filius Drusiani, fugatòque Asinio Pollione ab Augusto Alfenum Varum legatum substitutum, qui transpadanæ provincie & agris diuidendis præfesset, qui curauit ne ager qui Virgilio restitutus fuerat, à veteranis auferretur. *Tristia condere bella*. Epitheton bellorum perpetuum. *Condere* componere, ut è contrario incondita. *Non iniussa cano*. Vel ab Apolline, vel ab Augusto, vel a Mecenate. Sive, nihil altum mens inchoat, & hoc ideo quia dixerat Aurem vellit. *Hæc quoque*. Licet vilia, sicut Theocriti. Et hoc dicit, Si quis, licet rustica, legere fuerit ista dignatus: tuas tamen in his laudes inueniet. Nam per myricas & nemora, bucolica significat. *Nec Phæbo gratior ulla est*. Nec enim pagina vlla Apollini est gratior, quàm qua Vari nomen gestat in titulo. *Quod ideo dicit*, qui hanc eclogam constat in honorem Vari esse perscriptam. Dicitur enim ingenti fauore à Virgilio esse recitata: adèd ut cum eam postea Cytheris meretrix cantasset in theatro, quam in sine Lycoridem vocat, & spectaret Cicero: stupefactus cuius esse cœpit requirere. & cum eum tandem aliquando agnouisset dixisse dicitur & ad suam & illius laudem *Magne spes altera Romæ*. Quod iste postea ad Alcanium transtulit, sicut commentatores loquuntur.

*Pergite Pierides: Chromis & Mnasilus in antra
Silenum pueri somno videre iacentem,
Inflatum hosterno venas, ut semper, Iaccho.
Serta procul tantum capiti delapsa iacebant:
Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.
Aggressi nam sepe senex spe carminis ambo
Luserat, inimicium ipsis ex vincula sertis.*

Pergite Pierides. Hortatur musas ad referenda ea quæ Silenus cantauerat pueris. Nã vult exequi sectam Epicuream, quam didicerat à Virgilio quàm Varus, docente Sironè: & quasi sub persona

- A** persona Sileni, Sironem inducit loquentem. Chromin autem & Mnafylum se & Varum vult accipi. Quibus ideo coniungit puellam, ut ostendat plenam sectam Epicuream, quæ nihil sine voluptate vult esse perfectum. Sanè hoc de Sileno non dicitur fictum à Virgilio, sed à Theopompo translatum. Is enim apprehensum Silenum à Midæ regis pastoribus dicit crapula madentem, & ex ea soporatum, illos dolo adgressos dormientem vinxisse, postea vinculis sponte labentibus liberatum de reb. naturalibus & antiquis Midæ interroganti respondisse: quem alij Mercurij filium, alij Panos & nymphæ, alij ex guttis cruoris Cæli natum esse dixerunt. *Chromis & Mnafylus*. Nomina satyrorum. *Pueri*. Nonnulli, pueri, non absurde putant dictum, quia Sileni priusquam senescant satyri sunt: utrum ergo ætate pueros, an ut ministros & familiares solemus communiter pueros vocare? *Inflatum*. Venas, figuratè locutus est, & *Semper bene addidit* id est, consuetudine vini non interdum temulentum esse, *Iaccho*. Aut vino aut libero patre, qui etiam Iacchus vocatur: nam Bacchus à bacchatione, id est infania dicitur, unde & comites eius Bacchæ. Alij à Bacche nymphæ, quæ cum Brome sorore sua eum nutruerat in monte Nysa Anyfa nutrice. *Seria procul*. Modo prope, id est iuxta. Nam ideo intulit, *Tantum capiti delapsa*: ut ostenderet non longius provolutam coronam, ut est, procul aëra ramo dependet. *Attrita ansa*. Frequenti scilicet potu. *Pendebat*, manibus non emissa significat. *Adgressi*. Ordo est Chromis & Mnafylus adgressi Silenum, nam lulerant ambo spe carminis: & spe pollicitatione. Item alius ordo, Adgressi spe carminis iniiciunt ipsis ex vincula fertis. *Carminis ambo vetustis*, ut alibi, Verum ubi duobus acie reuocaueris ambo: & eminus ambo imbrassidas: ut crateralque duo statuzm: cum hodie sub eadem significatione ambo & duos dicamus. *Ipsis ex*. Ex ipsis: ut transtra per & remos, id est, per transtra.

C *Addit se sociam, timidisque superuenit Ægle,
Ægle Naiadum pulcherrima: iamque videnti,
Sanguineis frontem moris, & tempora pingit.
Ille dolum videns, quo vincula nectitis? inquit.
Solvite me pueri: satis est potuisse videri.
Carmina, que vultis, cognoscite: carmina vobis,
Hinc aliud mercedis erit simul incipit ipse.*

- D** *Timidis*, autem timentibus. Nam timidus est qui semper timet: Timens verò qui ad tempus formidat ex causa. Aut re vera timidus: quia pueris per ætatem naturaliter timor est insitus, & timentibus, nedum vincula iniicerent, expergeret *videnti* pro vigilanti. *Sanguineis frontem moris* & *p*. Multi ob hoc dictum putant quod tubus color deorum sit, unde & triumphantis facie miniata, & in Capitolio Iupiter in quadrigas miniatas, & bene *Pingit* non inquinat, nam iam vigilantem dixerat. Sanè fabula de moro talis est, Piramus & Hisbe fuere ut forma pares, ita amore coniuncti, quos vicinos paries diuidebat quibus vnà præstabat colloquium: cum amor creuisset ad cupiditatem, placuit ut vtrique noctu extra domos procederent, locumque coeundi statuerent ad arborem, quæ ante erat albis fructuosa pomis: & cum prior venisset Hisbe ad locum, vidit leam, dum mortem fugit, vestem reliquit, in qua velle fera exercebat iram suam, cruorisque feræ alicuius paulo ante reliquit vestigia in pallio puellæ, qua veste visa Piramus cruentata, tunc ratus est interfectam esse Hisbem, & ob amorem ardorem se interfecit, ex quo rum cruore dicitur arbor interfecta, nam quæ ante gerebat poma alba, nunc sanguinea. *Riuens* irridens. *Quo*, ad quam rem. *Solvite me pueri*, quia putauerant eum corona ligari posse. *Satis est potuisse videri*. Sufficit enim quia potu: à vobis qui estis homines, videri. Quod ideo dicit, quia *pueros*, cum volunt tantum, videntur, ut Fauni, Nymphæ, Silenus. Potest & aliter intelligi, *Solvite me*: sufficit in quod talis visus sum, ut etiam ligari possum. *Hinc aliud mercedis erit*, Nymphæ minatur stuprum latenter: quod verecundè dixit Virgilius. *Hæc autem omnia* de Sileno à Theopompo in eo libro qui *Taumasia* appellatur conscripta sunt. Ipse addidit ad commendationem. *In numerum ludere*, id est saltare ad modum rhythmici & cantilenæ, vel ad certam modulationem. *Fannos*, Fauni ab effatione dicti, quod voces de sacris reddebant, quod in septimo *Æneidis* plenè habet. *Ludere* id est illo cantante. *Motare cacumina montium* vel arborum quibus hoc genus saltationis assignat, quia hoc genus saltationis vult esse in arboribus cacuminum motu. *Parnasia rupes*. Mons est Thesaliæ Apollini consecratus. *Rhodope & Ismarus*, montes Thraciæ, in quibus Orpheus consueuerat canere. Et hoc dicit, Non tantum isti montes gaudent cantante Apolline vel Orpheo, quantum cantante Sileno lætatus est mundus. Namque etiam paulo post dicturus est, Et inuito processit vesper olympo.

Tum verè in numerum, Fannosque serasque videres

Ludere: tum vigidas motare cacumina quercus.
 Nec tantum Phœbo gaudet Parnassia rupes:
 Nec tantum Rhodope miratur, & Ismarus Orphea.
 Namque canebat, uti magnum per inane coacta
 Semina, terrarumque, animaque, marisque fuissent,
 Et liquidi simul ignis: ut his exordia primis
 Omnia, & ipse tener mundi concreuerit orbis,
 Tum durare solum, & discludere Nerea ponto
 Coepit, & rerum paulatim sumero formas.
 Idemque nouum terra stupeant lucescere solem:
 Altius atque cadant summotis nubibus imbres.
 Incipiant sylue cum primum surgere: cumque
 Rara per ignotos errent animalia montes.

Namque canebat uti magnum per inane coacta Semina. Variæ sunt Philosophorum opiniones de rerum origine. Nam alij dicunt omnia ex igni procreari, ut Anaxagoras. Alij ex humore, ut Thales Milesius, vnde est, Oceanumque patrem rerum. Alij ex quatuor elementis, ut Empedocles: secundum quem ait Lucretius, Ex imbro, terra, atque anima nascuntur & igni. Epicurei verò quos nunc sequitur: nihil horum comprobant: sed dicunt duo esse rerum principia, corpus & inane. Omne enim quod est, aut continet, aut continetur. & corpus volunt esse atomos, id est quasdam minutissimas partes quæ nulli, id est sectionem non recipiunt. Vnde & atomi dicte sunt, quas Lucretius minutiores dicit esse illis corpusculis, quæ in infusis per fenestram radiis solis videmus, dicit enim illas nec visum posse recipere. Inane verò dicunt spatium in quo sunt atomi. De his itaque duobus principiis volunt ista quatuor procreari, ignem, aërem, aquam terram: ex his cætera: ut illa duo elementa atomi & inane sint: hæc verò quatuor syntheta, id est composita ex illis duobus præsent originem aliis omnibus rebus. Hæc autem ratione comprobatur ex atomis & inani originem rerum esse: quod nihil est in rerum natura quod non & corpus habeat, & recipiat sectionem, & quia recipit sectionem, indicet etiam inanitatem. Ergo *Vti magnum per inane coacta semina*. Canebat inquit mundi principium, id est quemadmodum collectæ & coactæ atomi per magnum inane fuissent origo ignis, aëris, terrarum, & maris, nam semina atomos dicit. Dicimus autem hæc atomos, & hæc atomi. *Animeque*, id est aeris: Vnde & iam venti sunt. *Liquidi simul ignis*, puri, id est ætherei, quem Cicero ignitum liquorem dicit. Lucretius, *Deuolet in terram liquidi color aureus ignis*. *Vt his exordia*, ex feminibus, hoc est atomis. *Primis*, pro principiis, quæ enim Græci *ἀρχαία*, nos principia appellamus. *Omnia & ipse tener mundi concreuerit orbis*. Ante orbis: & sic omnia quæ in orbe sunt. Nam mutato ordine ait, primo omnia: & sic orbis *Tener*, id est, recens factus *Concreuerit*. Collectus, & informatus sit. *Tum durare solum, & discludere Nerea ponto*. Canebat etiam quemadmodum se durare ceperit solum, & mixtam sibi ante aquam sua contractione discludere. Sanè *solum* si nominat uis est, *durare* absolute accipiemus, & omnia quæ infra dicuntur ad solum & rerum terrestrium referentur. Si accusatiuus, ad mundi orbem cuncta pertinebunt. *Et rerum paulatim sumere formas*. Canebat etiam quemadmodum terra rerum sumperit formam. *Idemque nouum terra stupeant lucescere solem*. Canebat quemadmodum post hæc stupeant terræ solis ortum: Alij terræ ad homines referunt, pro qui in terra sunt. *Altius atque cadant summotis nubibus imbres*, quemadmodum cadant imbres nubibus in altum leuatis. Naturale enim est ut nubes cum ceperint solis esse vicina, eius calore soluantur in pluuia. Vnde in Georgicis ait, de signis serenitatis, At nebulae magis ima potunt *Incipiant sylue*. Bonum sanè sequutus est ordinem: ut post solis & pluuiarum commemorationem diceret ortas syluas & animalia cuncta procreata. *Animalia*, animantia.

Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna,
 Caucasæsq; refert volucres, sursumque Promethei.
 His aduugit, Hylam nauta quo fonte relictum
 Clamassent: ut litus Hyla Hyla omne sonaret.
 Et fortunatam, si nunquam armenta fuissent,
 Pasiphaen niue solatur amore iuuenti.

Ab vix-

A *Ah virgo infelix, quae te dementia cepit?
Prætidēs implerunt falsis mugitibus agros:
At non tam turpes pecudum tamen vlla secuta est
Concubitu: quamuis collo timuisset aratrum,
Et saepe in leni quaesisset cornua fronte.*

B *Hinc lapides. p. i.* Quæstio est hoc loco. Nam relictis prudentib. reb. de mundi origine: subito ad fabulas transitum fecit. Sed dicimus aut exprimere eum voluisse sectam Epicuri, quæ rebus feriis semper inferit voluptates: aut fabulis plenis admirationis puerorum corda mulceri. Nam fabulæ: causa delectationis inuentæ sunt: vt ipse etiam in Georgicis docet, dicens, Cætera quæ vacuas tenuissent carmina mentes. Sanè fabula talis est, Iupiter cum petosum haberet, propter feritatem Gigantum, genus humanum, scilicet quod ex illorum sanguine editi erant mortales, diluuiò inundaui terras, omnèsq; homines necauit, exceptis Pyrra & Deucalione, qui in monte Atho liberati sunt: Sed hi ex responso Themidis Saxis post tergum iactis genus hominũ reparauerunt, Et Pyrra quidem reparauit fœminas, Deo calio mares. Alij dicunt Iouẽ Lycæoni quod ei filium suum appofuiffet epulandam, ipsum quidẽ fulmine peremiffè, feciffè verò diluuium quo homines perirent, exceptis Pyrra Epimethei filia, & Deocalione Promethei filio qui Parnassi montis altitudine defenfi à diluuiò sunt, & hominum genus, vt supra dictum est, reparauerunt. Sunt qui dicant non ex illis lapidib. homines factos: sed quia iaculiffent, sentibus atque fructibus vestri, lapidib. excitatos. Quod autem dicit *Regna Saturnia*, fabularum ordinem vertit. Nam quo tempore Saturnus regnauit, in terris non fuit diluuium: sed sub Ogige Rege Thebanorum. Secundum autem diluuium fuit sub Deucalione & Pyrra. Sanè sciendum & per diluuium, & per egyptosin significari temporũ mutationẽ. Alij Saturnia regna pro Iouis accipiunt, cuius regno diluuium factum volunt sub Deocalione & Pyrra, nõ aureo seculò quo Saturnus regnauit. *Caucasica, que refert volucres, furtumque Promethei.* Et hic fabulæ ordinem vertit, quæ talis est, Prometheus Iapeti & Clymenes filius post factos à se homines dicitur auxilio Mineræ cælum ascendiffè: & adhibita fœcula ad rotam Solis, ignem furatus: quem hominibus indicauit. Ob quam causam irati dij, duo mala immiserunt terris, febres & morbos: sicut & Sappho & Hesiodus memorant, *Ἄϊνά δ' ἠμείρα λυγρὰ κατ' ἀδ' ἑσπέρου ἀδάκρυτα, τῆσιν ὑπὲρ γῆς γαῖα κελῶν πῶνά δ' ἠλάσσοι.* Quod tangit & Horatius dicens, *Post ignem ætherea domo Subductum, macies cœnona febrium Terris incubuit cohors.* Ipsum etiam Prometheum per Mercurium in monte Caucafo religauerunt ad saxum: & adhibita est aquila, quæ eius iecur exederet. Hæc autem omnia non sine ratione finguntur. Nam Prometheus vir prudentissimus fuit. Vnde etiam Prometheus dicitur esse *πρόνοια*, id est à prouidentia. Hic primus astrologiam Assyriis indicauit: quam residens in monte altissimo Caucafo, nimia cura & soliciudine deprehenderat. Hic autẽ mons positus circa Assyrios, vicinus est penè syderibus. Vnde etiam maiora astra demonstrat, & diligentè eorum ortus occasusque significat. Dicitur autem aquila cor eius exedere, quod & est sollicitudo: qua ille affectus, syderum omnes deprehenderat motus. Et hoc quia per prudentiã fecit, duce Mercurio, qui prudentiæ & rationis deus est, ad saxum dicitur esse religatus. Deprehendit præterea rationem fulminum eliciendorum & hominibus indicauit: vnde cælestem ignem dicitur esse furatus, nam quadam arte ab eodem monstrata, supernus ignis eliciebatur: qui mortalib. profuit, donec eo bene vsi sunt. Nam postea malo hominum vsu in perniciẽ eorum versus est: sicut in Lino lectũ est de Tollo Hostilio, qui eo igni exustus est cum omnibus suis: Numa verò Põpilius impunè eo vsus est, tantum in sacris deorum. Hinc est quod igne raptò ab iratis numinib. morbi hominib. dicuntur immiffi. Ergo secundum fabulam *ἠεὶ γὰρ ἦεν*, nam prius fuit vt Prometheus crimen admitteret, post pateretur supplicia, qui tamen postea præcepto Iouis occisa per Herculem aquila liberatus est. Alij hunc fœcula ignem de cælo subripuisse ferunt, & idèò à Ioue religatum ad Caucafum, & volucri obiectum, quem postea ab ipso Ioue resolutum, quod eum monuiffet à Tethide abstinere, quod de eius semine nasceretur qui eum regno pelleret, sicut ipse Saturnum patrem, cui post sacramentum, quod eũ nunquã se soluturum iurauerat annulum de ipsis vinculis clauso de monte Caucafo lapide dedit, ad poenæ præteritæ indicium. *His adiungit hylam.* Hylas Thiodamantis filius ob speciem Herculi fuit carissimus, quem secutus nauigantem cū Argonautis, in sinibus Ionij iuxta Mæsiam apud fontẽ Cæci amnis, cum aquatũ isset, à nymphis raptus est, nec vnquam potuit reperiri. Postea cum esset cognitum quod perisset in fonte, ei statuta sunt sacra, in quibus mos fuerat, vt eius nomẽ clamaretur in fontib. Ad quam imitationem nunc dicit, *ἦε λίτος Ἥyla Ἥyla ὄμοιο σοναρεῖ.* Per transitum rem veram tetigit, tertio enim ab Ephebo puer, in monte comitantibus vniuersis nomẽ eius clamabatur. Sanè postrema syllaba *la* breuis est. idèò quia vocalis vocalẽ sequitur. Nã omnis vocatiuus græcus à masculino veniẽs, a terminatus, lógus est, vt *Ænea, Hyla,*

Palla Ordo tamen est, his adiungit quomodo Hylam nauæ clāmassent in fonte relictaur. **A**
 Fortunatam Pasiphaen. Nota fabula est Cretensium Reginam Minois vxorem, quæ tauri amore
 flagranti, & enixa Minotaurum crimen dementiae suæ publicauit. Amore quidam pro in amo-
 re accipiunt. *Ah virgo infelix.* Ad hoc atinet quod ait *Solatur*: vt quod amat taurum, fortunæ
 magis videatur esse, quàm morum. Virgo autem (vt dictum est supra) à viridiorē ætate: nam
 iam mater fecerat Phædræ, Ariadnes, & Androgei. Caluus in Io, *Ah virgo infelix herbis pasceris*
amaris Quidam virgo, non quod virum illo tempore non haberet, sed quia talis ei pœna iam
 virgini destinata sit intelligunt, ob iram scilicet Veneris quæ irata Soli, quod se, vt quidam
 volunt, Anchisæ, aut alij Marti coniunctam prodidisset, sobolem eius inhonestis amorib, sub-
 iecit, vt Circe, Medeam, Pasiphaen, & hoc dicitur, In illa commiserabili dementia feliciores
 fuisse quæ se animalia credebant, quàm Pasiphaen, quæ cum sciret se hominem, taurum se-
 stabatur. *Quæ te dementia cepit.* Hic obiurgari magis quàm consolari videtur, an quia consolantis
 & hoc officium est, vt merentem strictim & obiurger. *Prævidet implerunt falsis mugitibus apros.*
 Prævidet, Præti, & Stenobææ, siue Antiopæ secundum Homerum filia fuerunt Iyippe, Ip-
 ponoë, Cyriana. Hæ se cum prætulissent Iunoni in Pulchritudine, vel vt quidam volunt, cum
 essent antistites, ausæ sunt vesti eius aurum detractum in vsum suum conuertere: illa irata
 hunc furorē earum immisit mentibus, vt putantes se vaccas in saltus abirent, & plerunque
 mugirent, & timerent aratra, quas Melampus Amythaonis filius pasta mercede vt Cyriana-
 sam vxorem cum parte regni acciperet, placata Iunone, in secro fonte, vbi solita erant bibere, **C**
 purgauit, & in pristinum sensum reduxit. *Collo e a Terent. Syre si i timuis, Loui,* humana scilicet,

Ah virgo infelix, tu nunc in montibus erras:

Ille latus niueum molli sulcus hyacintho

Illice sub nigra pallentes ruminat herbas:

Aut aliquam in magno sequitur grege. claudite nymphæ

Dictæ nymphæ nemorum iam claudite saltus,

Si quæ forte ferent oculis sese obuia nostris

Errabunda bouis vestigia: forsitan illum

Aut herba captum viridi, aut armenta secutum

Perducant aliq̄ue stabula ad Cortynia vacca.

Ille latus niueum. Quis eam amari non intelligat? *Fulcus hyacintho.* Apud veteres vnusquisque
 eo super quod iacebat, *fulcus* dicebatur. Lucilius in tertio, *Et puluino fulcus*: Virgilius atque ha-
 rum effulcus tergo. s. q. i. u. *Illice sub nigra.* Vel umbrosa, vel re vera nigra: nam talis est. *Pallentes*
ruminat herbas. Remouit, & denuo confumit atque iterum pasto pasciunt ante cibo. S. c. Ouidius: Ru-
 minatio autem dicta est à ruma eminente gutturis parte: per quam demissus cibus à certis re-
 uocatur animalibus. *Pallentes* autem vel aridas: vel quæ ventris calore propria viriditate ca-
 ruerunt. *Aut aliquam in magno sequitur grege* Aliquam, Id est, vaccam. Ac si diceret, *Habes ali-*
 quid spei: siquidem nouit amare quem diligis. Notandum autem *grege* cum de bobus dixisse, **E**
 cum proprie *Armenta* dicamus, licet grex sit quorumlibet animalium congregatio. Sic Cicero
 in Philippicis, *Fudis apothecas, cecidit grege* armentorum *Claudite nymphæ.* Melius hoc à persona Pa-
 siphæ dictum accipimus: vt dicat Silenus hoc illam aliquando dixisse. *Claudite saltus*, scilicet
 ne latus euagetur, eo que minus possit inuestigari. *Si quæ pro si, vel si quo modo.* *Dictæ.* Dictis
 quod vno verbo Homerus ait, *εισι τῶν πεδῶν*, hoc est ver. cod. flexilibus, flexis pedibus ince-
 dentes. Et est Participium, propè contra rationem figuratum: vel errabunda, errantia, vt ludi-
 bundus, ludens. Cicero *Omnia ludibundus conficiens Nostris.* Et hic nostris, vt Terentius in *Terenti*
nume, ubi, quomodo minimo periculo id demus adulescentulo, id est des. *Ad Cortynia* Bene **F**
 ad Cortynia. Nam apud Gnison imperabat Minos eius maritus. Vnde illuc taurum non vult
 venire: sed ad Cortynon oppidum Cretæ, vbi aliquando fuerant Solis armenta.

Tum canit Hesperidum miratam mala puellam.

Tum Phaetontiadæ musco circumdat amara

Corticis, atque solo proceras erigit alnos.

Tum canit errantem Permessi ad flumina Gallum,

Amas in montes vt duxerit vna sororum:

Uique viro Phœbi chorus affirret omnis:

A *Vt Linus hac illi diuino carmine pastor,
Floribus atque apto cithres ornatus amaro
Dixerit, Hos tibi dant calamos (en accipe) Musa:
Ascreo quos ante seni, quibus ille solebat
Cantando rigidus deducere montibus ornos.
His tibi Grynei nemoris dicatur origo:
Ne quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo.*

Tum canis Hesperidum miratam mala puellam. Mala, quibus acceptis à Venere: Hippomenes vic-
cit Achalantem puellam Scyriam curtu potentem: quæ multos sponso superatos occiderat:
quod plenius in Æneide tertio libro memorauimus, vbi etiam de ipsis malis fabula relata est.
B Tum Phæontidas. Clymenes & Solis filias: quæ dum extinctum fratrem flerent, cõuersæ sunt
in arbores, vt hoc loco dicit, in alnos: vt in decimo, in populos. vbi etiam plenius hæc dicta est
fabula. mira autem est canentis laus, vt quasi non factam rem cantare: sed ipse eam cantando
facere videatur. Sanè ingeniosi hominis mentionem cum re, quæ animam non habet miscuit:
sorores Phæontis succina fleuisse dicitur: Et quidam alnos poetica consuetudine pro populis
accipiunt Duxerit produxerit. Vna sororum, vna Musarum, vna Gallo. Amare corticis. Alibi, ait,
Raptus de subere cortex: quod magis sequi debemus, vt masculino vtamur, & est epitheton nat-
urale. Permessi ad flumina Gallum. Helicon mens est Bœotia: quæ & Aonia dicitur. de hoc plu-
tima cadunt flumina: inter quæ etiam Permessus iuxta quem dicit ambulat Gallum ab
vna Musa ad cæteras esse deductum, & illic factum poetam. Qui elegos scripsit, qui & triumui-
ris præpositus fuit ad exigendas pecunias ab his municipiis, quorum agri in Transpadana re-
gione non diuidebantur. Sanè Aones originem ab eo loco ducunt, vbi nunc maritima Vene-
tia est Phæbi chorus, Id est musæ. Assurrexeris, Id est honorem præbuerit, vt, Tmolus assurgit, qui-
bus & rex ipse Pheneus, Id est, cecit. Vt Linus. Apollinis filius: quem supra memorauit. Ordo au-
tem est, hæc illi vt Linus dixerit. Diuino carmine, id est vaticinans qui diuina canebat. Pastor.
Quæritur cur pastor dixerat, nisi fortè quod se poeta sub pastoris persona inducit. Atque
a. j. Apud antiquos indago erat species coronæ de apio. Sed in nemæo agone qui in honorem
Arcæ mori institutus est, & voluit quidam hoc coronæ genus ad indicium mortis eleuatum, aut
quod humilis herba immatura de Arcæ moro luctum ostendat, aut quod supra hanc herbam
reptans puer à serpente extinctus sit. Sanè in eo agone speciatim apio coronantur poætæ.
D lamus pro fistula, vt nec calamis solum æquiparas. Ascreo quos ante seni. Hesiodo, qui Ascreus
fuerat de vico Boetiæ quem dicuntur Musæ, pascentem pecus raptum de monte Parnasso poe-
tam fecisse munere calamorum. Cui etiam bis pueritiam de senectute præstitisse dicuntur,
Ideo ait, quos ante seni Grynei nemoris dirigitur origo: miraculum Apollinis, qui serpentem ibi
occidit. Gryneum nemus, est in finibus Ionis Apollinis à Grino filia consecratum: vel à Gry-
na Mætiæ ciuitate, vbi est locus arboribus multis iocundo, gramine, floribusque variis omni
tempore vestitus, abundans etiam fontibus, quæ ciuitas nomen accepit à Gryno Euripili filio,
qui regnavit in Mætiæ, qui aduersus Troianos Græcis auxilium tulit, Eurypilus namque filius
Telephi, Herculis, & Auges filij ex Astyoche Laomedontis filia fuit, qui Grynum procreauit.
E Is cum patris occupasset imperium, & bello à finitimis temptaretur, Pergamum Neoptole-
mi & Andromaches filium ad auxilium de Epiro pronocauit, à quo defensus, victor duas vires
condidit, vnam Pergamum de nomine Pergami, alteram Grynum ex responso Apollinis. In
hoc nemore Calchantem vites serentem quidam augur vicinus, præteriens dixit errare: non
enim fas esse nouum vinum inde gustare: At is opere absoluto, vindemiæque facta, cum ad
cenam vicinos, eumque ipsum augurẽ inuitasset, protulit vinum, & cum diis libare in fo-
cum vellet, dixit se non solum poturum, sed etiam diis daturum, & conuiuis cui ille eadem
quæ ante ei responderet hoc deridens eum Calchas adeo ridere cepit, vt repente intercluso
spiritu poculum abiiceret. Varro ait vincla detrahi solita, id est compedes catenæque & alia,
qui intrarunt in Apollinis Grynei lucum & fixa arboribus: In quo lupo aliquando Calchas &
Mopsus dicuntur de peritiâ diuinandi inter se habuisse cerramen. Et cum de pomorum arbo-
ris cuiusdam contenderent numero, stetit gloria circa Mopsus: cuius rei dolore Calchas in-
terit. Hoc autem Euphorionis continent carmina, quæ Gallus transtulit in sermonem lati-
nam. Vnde est illud in fine, vbi Gallus loquitur, Ibo & Calchidico, quæ sunt mihi condita ver-
su Carmina. Nam Calchis ciuitas est Eubœæ: de qua fuerat Euphorion. Dicatur laudetur. Ne
quis sit lucus quo se plus iactet Apollo. Sensus hic est, Si tu Gryneum laudaueris nemus, in nullo
f: tantum Apollo iactabit. Quo se plus iactet In quo plus gloriatur Atlanta, Hippomenes, Gallus,
Linus, Perneffus, Phæontides, Melampus, Paphæ, Praxides.

Quid loquar, aut Scyllam Nisi, quam fama secuta est
 Candida succinctam latrantibus inguina monstis,
 Dulichias vexasserates: & gurgite in alto
 A timidos nautas canibus lacerasse marinis:
 Aut ut mutatos Terei narrauerit artus:
 Quas illi Philomela dapes, que dona parauit?
 Quo cursu deserta petuerit, & quibus ante
 Infelix sua tecta superuolita uerit alis?

Quid loquar aut Scyllam Nisi, quam fama secuta est. Scyllæ duæ fuerunt, vna Phorci & Crethei-
 dos Nymphæ filia, pulcherrima: quam cum amaret Glaucus marinus deus, dum ipse amaretur
 à Circe, & eam contemneret: illa irata fontem in quo Scylla solebat se ablueri, tinxit venenis:
 in quem cum descendisset puella, media sui parte in feram mutata est. Hanc postea Glaucus
 fecit deam marinam: quæ classem Vlyssis, & socios euertisse narratur. Quidam Scyllam hanc à
 Neptuno amatam dicunt, & per Amphitritem coniugem Neptuni metuentem pellicis for-
 mam venenis Circes in monstrum marinum esse mutatam. Altera verò Scylla fuit, Nisi Me-
 garensum Regis filia: contra quos dum deuictis iam Atheniensibus pugnaret Minos, propter
 filij Androgei interitum, quem Athenienses & Megarense dolo necauerant: adamatus ab
 Scylla est Nisi filia: quæ ut hosti posset placere, comam purpuream parentis ascissam ei obtu-
 lit: quam Nisus ita habuerat consecratam, ut tamdiu regno potiretur, quamdiu illam habuisset
 intactam. Postea & Scylla à Minoe contempta, vel dolore quod contempta esset quasi par-
 ricida à Minoe ad puppim religata * tracta sit, in auem Cirin conuersa est: & Nisus extinctus
 deorum miseratione, in aquilam Piscarien mutatus est, quæ aues hodie, ut ipse in Georgicis
 dicit, flagrant inter se magna discordia. Modo ergo Virgilius aut poetarum more miscuit fabu-
 las: & nomen posuit pro nomine, ut diceret Scyllam Nisi, pro Phorci: sicut alibi, Domitus Pol-
 lucis habentis Cyllarus: cum Caltor, domitor equorum fuerit. Item, Et manibus Progne pe-
 ctus signata cruentis: cum Philomela, non Prognis, abscissa sit lingua. Aut certe sit Hyfleron
 proteron: ut vtriusque fabulæ videatur facere commemorationem, ut intelligamus, Quid lo-
 quar aut Scyllam Nisi: aut quam fama secuta est, Candida succinctam latrantibus inguina
 monstis, Dulichias vexasse rates. Aut certe ut bis accipiendum est. Quid loquar aut Scyllam
 Nisi, aut quam fama secuta est? ut est illud in primo, Non ignara mali, miseris succurrere disco.
 Dulichias vexasse rates. Ithacenses à monte. Dulichium insula est, ubi mons est Ithacus: in qua
 fertur habitasse Vlysses: eo que & ipse Dulichius, & Dulichias habuisse rates dicitur. Vexasse
 rates autem per Tapinosin dictum est, Nam non vexauit, sed euerit, quod Probus vult hac ra-
 tione defendere: dicens vexasse venire ab eo quod est veho, vecto, vexo. ut vexasse sit portasse,
 & sine dubio pro arbitrio suo euertisse. Vexasse est enim vis quædam alieni arbitrij, non enim
 sui potens est qui vehitur. Bonè ergo inclinatum verbum est, nam qui fertur, & raptatur, & huc
 atque illuc distrahitur, vexari propriè dicitur, Cato in oratione de Acheis, Clomque Annibal, ter-
 ram Italianam laceraret atque vexaret. Cicero in Verrinis, Sed ut à barbaris prædonibus vexata esset. Item
 ablati, sana vexata, direpta, vrbes reperimus. A timidos nautas. Timidos nautas nonnulli pro timen-
 tes accipiunt, & bonè à timidos, ex dolentis persona, Terei, pro Terei. nam per synæresim di-
 ctum est: sicut supra, Furumque Promethi, pro Promethei. Tereus autem Rex Thracum fuit,
 qui cum Atheniensibus tulisset auxilium, ac Pandionis Athenarum regis filiam Prognem no-
 mine duxisset uxorem, & post aliquantum tempus ab ea rogaretur, ut sibi Philomelam foro-
 rem suam videendam accerseret, profectus Athenas dum adducit puellam, eam vitiauit in iti-
 nere, & ei linguam, ne facinus indicaret, abscidit, inclusamque in stabulis reliquit, euentus
 coniugi eam perisse naufragio. Sed Philomela rem in veste suo, cruore descriptam misit foro-
 ri: qua re cognita Progne Iteum filium interemit, & patri epulandum adposuit. Alij Tereum
 finxisse foecero dicunt Prognem uxorem mortuam, & petisse Philomelam in matrimonium, &
 hoc dolore compulsum Prognem occidisse filium, & epulandum patri apposuisse, quos cum
 Tereus agnito scelere insequeretur, omnes in aues mutati sunt, Tereus in vulturum, Iteus in fas-
 sam, Progne in hirundinem, Philomela in luciniam quidam tamen eos nauibus effugisse peri-
 culum, & ob celestem fugam, aues appellatos volunt. Philomela dapes. Atqui hoc Progne fecit:
 sed aut abutitur nomine: aut illi imputat propter quam factum est: Et bonè auis & hominis
 miscuit mentem. Quo cursu. Licet adatum accipere debeamus, tamen Deserta petierit, potest ad hominem referri.
 Sui tecta superuolita uerit. Hoc ad auem pertinet.